

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

Haller, Albrecht von

Lausannæ, MDCCLV.

VD18 90538943

CXIII. Quaestio Medico-Chirurgica.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16605

CXIII

Q U Æ S T I O
M E D I C O - C H I R U R G I C A ,

Quam tuebatur

JAC. ALBERTUS HAZON,
ET PETRUS JOSEPHUS MACQUER,

Sub hac verborum serie

*An in calculo renum & vesicae, pro natura calculi,
aetate, & temperamento egrotantis Remedium
Alkalino-saponaceum Anglicum?*

Parisiis 1742.

F f f 2

I.

MOrbos inter chronicos quibus affligitur corpus humanum reperias vix ullum calculo graviorem; ægritudo longa, acuta, periculosa; eo cæteris formidanda magis, quod longo cruciatu vitæ principia sensim sine sensu, quasi e longinquo, suffodit, atque non nisi summa dolorum vi enecat. Productus in rene calculus ab exilissimo germine, gravia semper non secum affert symptomata; residet aliquando diu in rene inclusus, nec sui dat indicia; aperto quinetiam cadavere detectus est, attamen homines, dum viverent, de eo fuerant ne conquesti quidem: est si paulo celerius lapis sumperit incrementum, si fuerit vel leviter concussus eve sua sede dimotus, casu, motu violentiori, injusta corporis aliqua motione, ictu, vectura durius succussante, vividioribus animi pathematibus, prava victus ratione, proh! qualis miserum circumvenit symptomatum cohors. Ingruente malo, primum adest lumborum dolor gravativus ponderosave tensio; brevi summe intenditur, nephritis tunc audit, occupat partem lumbarem posterius, immediate sub ultima costa spuria, prope spinam, ad angulum; ibi fixus est dolor atrox, clavi instar deurentis, quem quasi vellet æger penitus expellere, videas in obvia quæque corpora durissima valide latus premere, insigere perquam flebiliter. Interea accenditur febris, pulsus præ dolore contractus est, aliquando velox, inæqualis & etiam intermittens: nervi doloris stimulo laceffiti, partes vicinas in spasmos agunt; prior in partem mali venit ventriculus, nausæa primum & vomituritio, vomitus inde excitatur cum multo labore, unde pituita, bilis viridis & flava successive ejiciuntur; quandiudum perseverat dolor, supprimitur alvus; continuato dein ad partes inferiores nervorum erethismo, percipitur retractionis sensus in testiculo vel inguine pro sexus discrimine; stupore dein afficiuntur crus & tibia lateris affecti. Ineunte paroxysmo, urina pauca est, aliquando cruenta, plerumque cruda tenuis & limpida; in statu nulla; remittente, propter delapsum calculi vel arenæ, redditur spissa, turbida, rubicunda, plena sabuli, humore referta glutinoso & filamento rariusculam æmulante lanuginem. Ubi a substantia renis fertur ad vesicam per angusta ureterum lapis, si sit asper, rugosus, aut illius diameter sit paulo major, quot vicibus movetur, tot insigit ægro dolores acutissimos; si unus duntaxat ureter calculo gravatur, tota pars istius lateris male se habet stupore quodam importuno; si ambo ureteres calculo impediuntur, totum abdomen quasi cingulo moleste premitur. Ne mireris tot ab uno proficisci morbo accidentium species, motus accuses sympathicos; nervorum propagines quæ a trunco nervi sympathici majoris & medii

oriuntur [a], ad eas omnes quas recensuimus modo partes late disperguntur. Hæc sunt symptomata calculi renum soboles, quæ apprime nosse operæ pretium est, ut a cæteris infimi ventris ægritudinibus rite distinguantur, quibuscum aliqua tenus conveniunt.

Hæc symptomatum discrimina morborumque differentias accuratius discernere est animus? non solum allatam symptomatum syndromen adeas, sed animum applices præcipue ad sedem morbi & ad signum pathognomicum, quod unicuique morbo ita specialiter contingit, ut alteri cuiquam congruere nequaquam possit. Sic cholerae morbi sedes in regione est umbilicali; in cholera, bilis supraque infraque magno impetu prorumpit; in nephritide humores sinceri minus ano duntaxat ejiciuntur: in cholera, cum vomitu anxietas summa, virium prostratio, extremorum frigus ægrum male torquent; in nephritide vomitus aliquid affert quandoque solatii. Sic in hepatitide, dolor spatium emetitur omne, quod est a regione epigastrica ad lumbarem posterius, ubi phlogosis partem occupat convexam, vel dolor regioni insidet epigastricæ & quidem interiori, ubi phlogosis partem hepatis tenet concavam; urinæ, quæ, sæviante nephritide nullæ sunt aut albæ, sæviante hepatitide, sat libere fluunt & lateritizæ; quæ ægre subducitur in nephritide alvus, sat copiose dejicit in hepatitide, si modo paululum sit remissa inflammatio. Hei nephritidisque & sedes & signa plurimum differunt; hei sedes regio est iliaca; ibi etiam excrementa alvina vomitu rejiciuntur cum anxietate summa, & frequenti animi deliquio; hæc ileo essentialia signa in nephritide absunt aut rarius occurrunt. Neque est quod te deludat enterocœles, qui oritur ab exili plerumque tumore in aliqua abdominis parte delitescente. Fucum ne faciet colicus genuinus intestinorum dolor? Cum variet pro intestino affecto, tum accedit abdominis tensio levi tactu exasperanda, non idem in calculo renum: in colico intestinorum dolore allevat ut plurimum profluvium alvi qualecumque sit; urinæ nec ita crudæ, nec ita suppressæ diu ac in nephritide; neque adest stuporis sensus in crure retractionisve in inguine. Nephritis denique distinguitur ab arthritide vaga & lumbagine, in eo quod arthritis vaga uni eidemque loco stare nescia, præcipue ubi viscera infestat, huc & illuc cito divagatur, nihilque mutationis affert in urinis.

Ubi calculus & arenæ sunt delapsa a substantia renis in vesicam, si ex ea non detrudantur cito citius: obstante scilicet diametro calculi majore, aut moram afferente morbofo vesicæ statu, minusve contractili fibrarum tono, crescit lapis jam liberior vesicæ in ruinam; calculum initio tenuem, levem, durumque minus vix per sentiscit æger; ardor est in menjendo levis nec perseverans, levi tentatur prurigine glans summa, vecturæ diuturniori succedit vesicæ collō doloris sensus ex improvise feriens; quoniam vero hujusmodi mala minoris sunt specie momenti, nec diuturna; neque

[a] Winslow Anatomie. Traité des nerfs.

neque est levioris mali, iniquissimæ causæ suspicio, vix conqueritur æger incautus. Crescente calculi mole malum ingravescit, dolor est & vividior & frequentior; in perinæo importunus percipitur gravitatis sensus, dysuria cruciat magis, in extremitate urethræ non pruritus tantum, sed irritatio continua molestat, quam æger ut leniat pudendum contrectat, premit, extendit, vel crura & pedes iteratis inter se vicibus implicat: frequenti defatigatur irriti mejendi egerendique desiderio: dum pleno fluit alveo lotium, subito supprimitur aliquando, obstructo scilicet vesicæ orificio calculi præsentia; æger mutare situm, corpus huc & illuc flectere in varias partes misere cogitur, calculum e vesicæ ostio amovendi causa: in hisce rerum angustiis urinæ redduntur glutinosæ, mixtæ humore mucoso & lymphatico, qui irritata a calculo vesica, tanta copia exprimitur, ut omnibus calculosorum urinis sedimentum plerumque præbeat albicans lacti simile: neque ægrotanti datur copia citatiore gradu corpus movendi, jucundave quadam corporis exercitatione fruendi, dolore acerbiori, mictuque sanguineo subito plesteretur; vecturæ etiam impatiens qualiscumque, succussione etiam molli, excitata micturitione importuniori: noctes saltem quietiores urinam transigeret æger! dolore somnus sæpius excutitur, micturitione laborat non infrequentiori: tandem calculus in molem auctus grandiozem, omnia deteriora facit, dolor est summus, sine ulla remissione pungit; jam somnus penitus recedit, prosternitur appetitus, febris lenta & macies ægrotantem exedunt, morti proxime occumbendum, die non suo, nisi tanto malo occurratur, vel extractione calculi, sectionis ope arte factæ, vel dissolutione hujusce corporis insensibilissimi.

I I.

De inquirendo remedio quod calculi renum & vesicæ possit solvere duritiem, ab omni ævo disputatum est; quidam falsa delusi rerum imagine arbitrati sunt, calculum intus nidulantem humoreque licet jugiter perfusum, tantam habere duritiem, quanta donari videtur, ubi aëri externo diu permissus fuit, aërisque vim comprimentem dudum persensit, concluderunt inde lithontripticum verum nec etiam num existere nec unquam exiturum: alii vero de lithontriptico pertinaciter solliciti e triplici regno conjunctim seorsimve adhibito, menstruum ita præpotens eruere conati sunt: at quoniam calculus corpus est durum & solidum, in animum induxerunt, nonnisi a medicaminibus maxime activis, acribus, summeve penetrabilibus, solvi unquam frangive posse: ea sola ducti opinione, obliiti pene sunt ipsiusmet œconomix animalis: nec cogitarunt species ejusmodi lithontripticas agere debere in tubulos & membranas maximæ tenerritudinis, ipsisque, calculum ut disrumpant, adeundum esse viscus morbo jam laborans, dolore attritum nimiumque sensibile, inde tot pessimi effectus lithontripticorum, qui per totam ætatem seriem ad hanc usque

vitu-

vituperati toties traditque oblivioni, toties sunt quasi e suo cinere re-
novati: his reclamarunt Medici pluries, supplereque voluerunt medica-
mina lenientia & anodina. quæ renum contextum dolore astrictum rela-
xando, lubricas fecere vias, unde calculus posset facile elabi: huic me-
thodo infiltrere tandiu sunt arbitrati, dum dies, rerum medicorum usus,
experimenta, inventaque nova verum lithontripticum essent tandem ali-
quando allatura.

Id remedii detegere cupidus, incumbas oportet examini formationis
calculi mechanicæ; simul & investiganda tibi sunt nativa principia, quæ
ipsum constituunt. Urina asservata diu in aliquo vase, in illius fundo &
ad latera deponit materiem quamdam terrestrem durissimam: terra sola
& altera quacumque destituta substantia, qua sua inter se principia coag-
mententur & veluti conglutinentur, corpus ex se admodum compactum
durumve efformat nunquam: unde intellectu facile est, materiem hanc
terrestrem, quæ ab urina secreta depositaque fuit in fundo vasis, parte
salina & oleosa crassiori esse coadunatam. Jam vero trium horumce
principiorum in calculo humano si quæras originem, eam facile inven-
neris: alimenta quibus vescimur trinam hanc continent substantiam;
ea assumimus egerimusque; ante assumta & post egesta, ea principia
sunt semper eadem, utpote quæ, cum sint simplicissima, alterari nequa-
quam possunt; substantiæ sunt semper eadem, nec sibi dissimiles; ni-
hil est differentiarum, nisi in partium conjunctione, mistura, attempera-
tioneve varia: si quid est mutationis, illud in vario attenuationis, vo-
latilisationisve gradu consistit, quem liquidorum circuitus, eorum motus
intestinalis, tritusve solidorum attulere: hoc posito, calculi formationem
in rene facile intellexeris; ut enim generetur, sufficit ut, quemadmo-
dum pars tartarea urinæ deposita fuit in fundo vasis cui asservabatur,
deponatur eadem partim in substantia renis; atqui plurimæ causæ hujus
materiei deponendæ ansam præbere possunt; primo copia & ubertas hu-
jusce substantiæ crassioris in sanguinis alveo contentæ: secundo vitium ip-
sorummet canaliculorum qui sunt lotio fecernendo dicati: sanguinem hu-
more factum terrestri & glutinoso calculo progignendo esse idoneum. Il-
lud propalam est, plurimisque exploratum argumentis: calculi primor-
dia plerumque incipiunt apparere ætate paululum jam provecta, qua hu-
mor iste terrestris & glutinosus in sanguine incipit abundare: vulgatio-
r est calculi morbus in viris, quam in mulieribus: ejusdem veritatis totidem
sunt specimina homines ipsi calculosi, viri scilicet, si labem non accepe-
runt traducem a parentibus, ut plurimum melancholici, sedentarii, gu-
læ dediti, studio feriisve intenti laboribus, qui ideo liquidorum gaudent
circuitu remissiori, cibos operose concoquunt, ægre fecernunt, quorum
proinde liquores sunt crassiores, stases patiuntur ubique, simulque con-
geruntur: viri denique, quorum vultus totusque corporis habitus lentef-
centem intus humorem & quasi lapidescentem sæpe pronotant: en primum
calculi

calculi rudimentum, ut in rene, sic in quacumque corporis parte eadem causa oriundum.

Temperamento ita inique ad lithiasim comparato, si accedat vitium aliquod ipsis glandulis tubulifve renalibus insitum; calculum procreari jam necessum est: porro duo in rene vitia in causa sunt, cur materia calculosa ibi inhibita deponatur, astrictio scilicet fibrarum renalium, nimiae relaxatio: astrictione nimia, pars lotii serosa magis tenuiorque transcolatur, crassiore retenta: in relaxatione nimia, cum fractus pene sit fibrarum tonus, elaterve debilitatus, evenit inde, ut substantia renis imperfecte tantum exoneretur, materiaque lotii viscosa tubulorum affixa parietibus insensiliter adhæreat. Utroque admissio renis vitio, ponamus jam exiguam materiam terrestri portiunculam alicui renis angulo retardatam commorari, alteri terræ portiunculæ moram afferet allabenti, pars utraque materia viscosa conglutinabitur, quæ tertiæ adveniendi erit impedimento; ibi inviscabuntur multæ aliæ terræ mucive portiones huic basi ceu nucleo conglobandæ. Sic exurgit in rene arenularum acervus, qui calculus audit, eodem ampliandus mechanismo. Quæ de calculo renum allata modo sunt, eadem de calculo vesicæ dicta sunt, eo discrimine, quod vesicæ calculus sæpius habeat initium a calculo e rene delapso cui per orbis & lamellas accrescit. Non hic omittendum adultos calculo renum, pueros vero vesicæ calculo esse magis obnoxios; ratio in eo sita videtur esse, quod infantes solidiorem a natura nacti renum compagem, vesicam habent imbecilliolem, adultis vero cum sit renum Parenchyma texturæ laxioris vesica gaudent firmiore: quæris forsitan, cur concretio lapidosa renem & vesicam præcipue, neglectis alijs corporis partibus, affectare amet: accipe; confecta chilosi, secretio urinæ est omnium secretionum prior, unde concludas oportet lotium partibus chili & sanguinis crassioribus & terrestribus magis abundare, quia scilicet hæ partes brevi reduces a vasis majoribus, & colatoria minora numero subiere, & solidorum tritu minus sunt verberatæ & attenuatæ minus.

III.

Prælibata natione, quæ pertinet ad calculi formationem ejusve nativa principia, sequitur ex ipsa re cognitio remedii calculo dissolvendo idonei: calculus constat partibus terrestribus & salinis, quæ materie viscosa ceu glutine compinguntur atque ferruminantur; indagandum igitur est remedium conflatum partibus ejusmodi, quæ in hæc diversa principia specifica gaudeant actione, quæque simul visceri cui lapis includitur, sævius non inimicentur: atqui remedium alkalino saponaceum Anglicum hisce virtutibus præditum agnoscitur: illud pharmacum fere totum sapo est Hispanicus vulgaris & eximius; sapo vulgaris est compositum quid ex lixivio

Tom. IV.

G g g

sodæ.

sodæ, lixivio calcis & oleo olivarum ad spissitudinem solidam coctum; porro vis unita triplicis hujusce substantiæ qua sapo coalescit, mediante aqua sanguinem ingressa, agit in partes calculi salinas, terrestres & sulphureas: aqua inter menstrua virtute pollet non mediocri, salia dissolvit, terras penetrat, emollit, secumque abripit dispersitas. Oleis & sulphureis oleum est menstruum analogum; huic adjutricem si præbeat operam sal alkali; oleum in olea, resinas & sulphura, ut ut tenacia induratave sint, ingressum habeat peculiarem necessum est: sal alkali fixum & lixiviale pororum configuratione actionem suam exerit, asperum quippe aculeisve horridulum, oleorum, pinguedinum sulphurumque partes filamentosas & intricatas quibus volvitur, attenuat, dividit, potenterque segregat: calx partibus igneis quibus tota foeta est, omnibus hisce substantiis, vitam afflat motum & celeritatem, vimque inserit incredibilem; calx quæ partibus imprimis animalium sulphureis dissolvendis, virtute specifica ita apta nata est, ut sapo calce remota lithontripticum agere nequaquam valeat juxta experimenta D. Hales [b].

Hoc mechanismo, horumque principiorum confociata virtute calculus renum & vesicæ dissolvitur: pars calculi sulphurea & viscosa, quantumvis tenax & indurata. emollita sensim paulatimque attenuata sale & oleo quod in sapone dominatur: penitus tandem dissolvitur; quid tum? quæ prius captivæ tenebantur, visco concatenatæ calculi partes terrestres & salinæ, expeditæ paulatim & per partes a vinculis, paulatim corruunt, cum lotio foras amandandæ; inde tot lapillorum frusta, fragmenta, squammæ, cœmenta excreta cum urinis calculosorum hominum qui hocce uruntur remedio; inde materiei glutinosæ, lutosæ, argillosæ, gypseæ, cretaceæ plurima colluvies iisdem in urinis in formam sedimenti observata. Eiusdem remedii virtus saponacea roboratur testis ovorum, vinaceisque limacibus calcinatis; addita hæc medicamina efformant calcis speciem, terramque absorbentem, in id apprimè utilem, futurum ut præcaveant alvi fluxum quem oleosa saponis substantia cito posset accersere; suppeditant quin etiam pauxillum salis, quod sanguini mixtum, sali sodæ adjungitur, virtutemque saponis auget solutivam: eidem indicationi collimat virtus plantarum quæ cum sapone ebulliunt; ex iis quædam sunt paululum oleosæ, carminativæ & stomachicæ; aliæ vero salinæ magis & aperientes. Hic animadvertere lubet obiter, hocce lithontripticum, etsi inventi novi laudem sibi vindicare merito possit, saponem si spectes, in quo revera sita est hujusce remedii præcipua vis maximæque potentia; novitatis titulum arrogare tamen sibi non posse, si habéas rationem limacum putaminumque ovorum calcinatorum, de quibus apud authores [c] plurima fit mentio, quæque tamquam eximia saxifraga fuerunt dudum decantata

[b] Hales de calculo animali.

[c] Vanhelfmont Deckers, codices Pharmaceutici.

decantata : pharmacum totum quantum est, (in integro enim virtus) abfit ut suo velim honore defraudatum. Pilulæ saponacæ quibus partim confatur remedium istud Anglicum minoris sunt energiæ, quam ipsa potio; proficua sunt in ipsis paroxysmis doloris nephritici, profunt etiam ubi potionem pertinaciter respuit ventriculus, vel denique post ipsius usum diuturnum, si vicariam exoptulet opem ipsa ægritudo.

De ægrotantibus & de remedio melius consultum iri arbitror, si ipsum, initio suspensa manu & gradatim popinetur, ita ut, primis diebus decoctum saponaceum solum dimidiata dosi bis in die ministretur donec ventriculus renes & vesica præsertim assueverint; deinde ter in die devoretur; tum augeatur paulatim decoctum ad dosim præscriptam, scilicet ad uncias octo, postremo vices aliquas semper servando & pulveres & decoctum plantarum in usum advocentur.

Menstruum ita præpotens, quantumvis laude dignum, ad usum tamen interiorum nequitiam esset evocandum; si in membranas acerbè agere, aut reni præcipue & vesicæ dolorem atque detrimentum afferre valeat. Atqui partem corporis ullam, minime vero renem & vesicam, male afficere non potis est: quas enim continet partes salinas acres & lixiviales, eæ melle & oleo præsertim quod abundat ita sunt extensæ, intricatæ, atque irretitæ, ut nocere nequaquam possint: præterea id medicamenti adhibeas nunquam, nisi præmissa præparatione, cautioneque diligenti, quæ tanti sunt momenti, ut iis omissis neglectivè, parum aut nihil succedere hocce lithontripticum probaverit eventus: de iis præparationibus infra, apud authores enim ipsos hujusce lithontriptici ne verbum quidem.

Demonstrata jam est analogia inter calculum dissolvendum & remedium dissolvens: dissolventis probata est actio a similitudine & convenientia principiorum quæ mutuos in se habent ingressus: nunc ut virtus eadem pateat evidentius in medium afferenda sunt experimenta tentata in urinas ægrotantium, qui assidui laudato usi sunt medicamine: Illa experimenta celebrata a Pharmacopæo [d] peritiæ, famæque non vulgaris, declarant hocce menstruum sanguini misceri, cum sero coalescere, ipsique sua principia suasque conferre proprietates. Accipe ,, urini ,, nam potione saponacea pulveribusque de quibus agitur dudum imprægnatam, vaporet ad siccitatem, residuum est massa fusca, spissa, salibusque ita ,, referta, ut a centro ad circumferentiam tota striata appareat: hujus ,, massæ deliquium, segregatum a parte oleosa, si rursus vaporet, sal ,, exhibet salis sodæ proximum, simile salis quod idem author a sapone ,, extrahit. Quæ finita operatione superest pars oleosa ipsum est saponis ,, oleum.

G g g 2

Uri-

[d] Monsieur Geoffroy. Lettre de Monsieur Geoffroy à M. Hartley dans le recueil d'observat. sur les effets du remède de Mademoiselle Stephens.

Urina eodem imprægnata remedio, urinosum quid magis alkalinumquæ redolet [e], quam urina vulgaris, eadem syrupum violaceum colore mutat viridi, cumque acidis fermentescit paulo vividius quam solet sanorum urina: eidem, si asservetur aliquandiu, videas supernatare oleum tenuissimum, quod ipsum est saponis oleum.

His experimentis constat sal sodæ oleumque quibus sapo conficitur, in sanguinem intromitti, seroque communicari: serum sanguinis hæc principia cum intestinis ebiberit, fit ipsum dissolvens, ipsum materias gummosas resinosalve, calculi nexum, penetrat, dividit, secumque abripit dissociatas. Dubitas? Inspice urinas, earum in medio suspensam cernere est materiem glutinosam, filamentosam, gossipio aliquatenus similem, sibi que sat stricte cohærentem, quæ nihil aliud est quam sulphur crassius, nativum calculi vinculum. Novam desideras probationem? Rursum advoca chymiam: urina de qua mentio, ,, misceatur cum oleo calcis per deliquium [f], fiet præcipitatum ex albo flavescens, ex quo dato tempore, ,, ris spatio separatur materies quædam gravis, pinguis & mucilaginosa, quæ sensim exsiccat glutinisque taurini ad instar indurescit: urina sanorum cum oleo calcis mixta leve dumtaxat efficit coagulum, nullo apparente glutine, atque non nisi difficillime exsiccat & induratur, ,, purissimi salis sodæ solutio huic affusa urinæ, massam flocculis albis sibi, ,, que cohærentibus conflata dat præcipitem: fortissimum sodæ vulgaris ,, lixivium flocculos hocce segregat disjungitque, solet ut oleum calcis per ,, deliquium efficere.

Age nunc menstruo saponaceo dissolvitur mucago durissima, qua calculi pars terrestris vincita tenebatur, nonne inde totius calculi consequi debet destructio proindeque ægrotantis perfecta sanatio? de qua fidem faciunt plurimæ observationes: argumento est oculis conspicienda in fundo matulæ deposita plurima materies alba, cretacea, fabulosa, quæ est ipsa calculi pars terrestris ejecta cum urinis: huicce veritati vires addit novum hoc experimentum [g]. Calculum humanum mitte in urinam calculosi hominis potioni saponaceæ dudum assueti: urina ejusmodi pluries renovata calculum paulatim penetrat, minuit dissolvitque integre: dixi adhibendam esse urinam hominis potioni saponaceæ dudum assueti; lotium enim recenter dumtaxat hoc imbutum medicamine, cum magnam arenarum sedimentique vim secum devehat, calculum gravaret ampliaretque, nedum minueret dissolveretve.

Ecquis saponis vim solutivam impugnare audeat? Pleraque medicamina in morbis administrari solita saponis agunt: quid sunt apozemata, juscula amara, remedia in morbis tam acutis quam chronicis, ut vulgatissima sic efficacissima? Succisunt herbarum plerumque sale neutro medicati,

[e] *Ibidem.* Détail de quelques expériences de M. Hartley.

[f] *Ibidem* Lettre de Monsieur Geoffroy à M. Hartley.

[g] *Ibidem* M. Hartley, détail de quelques expériences.

cati, melle, syrupo, carniūve animalium jure edulcati; emulſiones ſalſe quodam falſo ſtimulatæ virtutem quoque ſaponaceam referunt: hæc omnia ſaponis liquidi ſpeciem exhibent. Boli, Electuaria, opiata, extractis, ſalibus, gummiſ & reſiniſ confecta, melle, ſyrupove concorporata, ſaponis ſolidi ſpeciem quamdam æmulantur: hæc remedia ſalina ſimul & oleoſa ad inſtar ſaponis vulgaris actionem ſuam exerunt, phlegmata incidunt, reſinas detergunt, ſales heterogeneous diſſolvunt, terras nocivæque omnia foras eliminant: ſic etiam cortex Peruvianus in corpore unitus cum humore bilioſo, bilis fit diſſolvens: ſic radix Braſilienſis materiei inteſtinorum viſcoſæ & acri inhærens, ipſus fit diſſolvendo ſpecificum.

Remedium alkalino-ſaponaceum anglicum non unicum habeas calculi diſſolvens; ſalia acida puriſſima ipſum melius diſſolverent, citiuſque diſfrumberent, ſi ad uſum interiorem vocari adhucdum potuiſſent, illave integra, omnibuſque ſuis armata aculeiſ, innocue interiuſ adhibendi modum ars edocuiſſet. Aqua ſola fluviatiliſ puriſſima, id eſt parte ſua terreſtri, quantum fieri poteſt, orbata, inter egregia calculi diſſolventia annumeranda venit: conſtat experientia lapidem humanum merſum in aqua identidem renovata, ab ea paulatim diſſolvi, ſenſim labefactari, penituſque tandem deſtrui: aqua intuſ aſſumpta largiuſ epota effectum ita certum æque felicem obtineret certe, ſi materiei calculoſæ novos appuſſuſ in calculum impediendo par eſſet; atqui quod efficere ſola non potiuſ eſt, præſtat id in pleriſque calculoſiſ munita ſale alkali, calce & oleo, quibuſ ſapo componitur; hoc adjuſta præſidio, quidquid obeundo offendit craſſiuſ terreſtre & magiſ viſcoſum, illud adoritur primum, deturbat fugatque: deinde cum alimentis miſcendo ſeſe, priori chilo inſinuatur, quem deſæcat præparatque, quantuſ ad uſuſ! Chyluſ enim cæterorum humorum fons eſt & origo: tum maſſam liquidorum omnem pervadit; ibi quidquid eſt craſſum, viſcoſum, terreſtre & glutinoſum, ſive in oleiſ, ſive in ſalibuſ, ſive in partibuſ terreſtribuſ ita comminuit, ut brevi omniſ futurae calculoſæ materię ſemen ſuffocatura fit, novaſque illiuſ productioneſ ſufflaminatura: denique liquoreſ omneſ principiūſ ſuiſ alkaliniſ ſaponaceiſque ad id ſaturationiſ punctum adducit; ut ſerum ſanguiniſ ipſum brevi fit futurum totum pene alkalinum, ipſiſque concretionibuſ calculoſiſ diſſolvendiſ aptiſſimum.

Omnia interiuſ multo meliuſ ſe habere ipſe indicat corporiſ habituſ; brevi ſuiſ calculoſi non ſolum levantur doloribuſ, ſed etiam paucorum menſium intervallo, alioſ quaſi in homineſ converſoſ dicereſ; ſanguis eſt fluidior, ſecretioneſ ſunt magiſ expedite, facieſ quæ nuper abjectæ, docoloreſ, humoque ſimileſ apparebant, nunc hilareſ ſpiranteſ, beneque coloratæ nitent; qui nuper præ dolore diutino emaciati videbantur, nunc pingueſcunt & opimantur, omnibuſ vitæ civiliſ muneribuſ obeundiſ impigri.

I V.

Celebret quantumvis suum theoria remedium, huic si non praxis medicata natales dederit, illiusve usum saltem non comprobaverit, vanum id, & futile sæpius, imo etiam aliquando noxium habeatur: circa morbos eorumque remedia ratiocinari, utile & sæpius necessum est, ast in ea penes experientiam & praxim medicam summum esto dominium, iudiciumque irrevocabile. Porro quid statuit praxis de remedio alkalino saponaceo anglico? Lithontripticumne prædicari debet in omni & qualicumque calculi genere specificum? Ipsiusne effectus nunquam irritus? Convenit & omni ætati & sexui & temperamento? Jamne oblivisci lithotomi? Ipseque in vagina recondendus in perpetuum? Sit istud in confesso, novum est id remedii, non antiqua proinde nec multiplici firmatum experientia: sat tamen magno observationum numero inclaruit, ut expendi diligenter attentiusque explorari mereatur, ipsius utilitas satis jam innotuit, ut quibus in morbis proficere jam visum est, iisdem in posterum adhibeatur; satis jam cessit fauste, ut inquirantur casus quibus feliciter inservire de novo valeat, ut assignentur denique illi, quibus aut non convenire aut nocere quadantenus possit.

Quot homines calculosi, totidem calculorum species; lapides hospitantur, aut in renibus & vesica separatim, ut in utroque simul: illorum durities colorque diversus: sunt albi, flavi, rubri, fuscogrisei aut cineritii & nigri. Calculus renum mole minor, vesicæ calculus major, celeriusque accipit incrementum; si solus est in vesica, grandior ut plurimum, magis asper, rugosus, & inæqualis; si plures commorantur, minores sunt & superficie læves. In tot tamque diversas calculorum species, æqualiterne actionem exerit suam lithontripticum novum? Cave credas; multo debilius renis quam vesicæ calculum impugnat, ratio propalam est, in fistulosa renis substantia brevior urinæ mora, rapidiorque fluxus, quam in cavitate vesicæ: mucago quidem arenaque renum a remedio saponaceo potenter solvitur & abripitur, sed hujusce visceris calculus non nisi post longum tempus, multa arena depulsa, apertis lubricatisque canalibus extruditur: eliminati e renibus calculi substantia (nisi sit admodum mollis & friabilis) neque erosa neque ullo fere modo detrita, ut plurimum, observatur; color tantum nonnunquam mutatus alteratusve deprehenditur. Egrotantes nephritide diu multumque laborarunt? Ubi primum hocce utuntur remedio, nonnunquam acrem paululum, dolorificamque illius sentiunt actionem; sed ubi mucaginum arenularumque plurima colluvies cepit everri, sensim obtunditur dolor, penitusque evanescit; id incommodi sæpius experiuntur ii, qui neglectis cautionibus præparationibusque infra dicendis, ad id remedii præcipites & imperiti confugiunt: ex his colligere est quid reni laboranti afferat utilitatis; illum a viscida materie
lapil-

lapillisque lædentibus expurgat, novam omnino calculosam arcet præpeditque progeniem, ipsumque tandem calculum ejicit, non tamen erosum & attritum, solet ut calculo vesicæ evenire.

Nunc autem quænam sit lithontriptici nostri actio in calculum vesicæ inquirendum. Duo calculorum genera vesicam occupant: aut calculus ibi efformatus genitusque est: aut e renibus delapsus, in ea sensim incrementum adeptus est: qui sponte efformatur in vesica lapis, rarior est in adultis; rursus duas agnoscit causas, primo ipsam vesicam in statu morbofo jam constitutam, imbecillem, tono minorem; plicis, rugis, fossulisque multiplicibus lacunosam; ibi impeditur arena, aggeritur, ædificaturque in molem lapideam; lapis hujusmodi sæpissime albus est & sabulosus: secundo ipsum vesicæ humorem vitiatum, mucaginem scilicet vel materiem viscidam, albam, spissam, ex ipsiusmet vesicæ glandulis stillantem; hæc materies inspissatur sensim & induratur in lapidem, qui substantiæ gypseæ vel cretaceæ omnino similis est; huic lotium jugiter allabens, suo sedimento adjicit semper aliquid calculosi: a quacumque causa generetur in vesica calculus immediate, semper duritiem habet minorem quam calculus renum, propterea quod illius basis vel nucleus minus est durus & solidus quam nucleus calculi renum. Vesicæ igitur lapis, ille scilicet qui in eo viscere immediate producitur, facilius citiusque dissolvitur lithontriptico Anglico, quam quilibet alius; atque per lamellas frustulatinve divisus aut in pulverem comminutus, cum urina foras amandatur.

Si vesicæ calculus a calculo renum ortum duxerit, plures quoque sunt illius species, quæ colore & duritie differunt; species vulgatior, est lapis subflavus & lapis subruber; licet singula granula quibus, componuntur hujusmodi lapides sint durissima, mucago tamen vel gluten quo compinguntur, nec est solidissimum nec impervium; ideo modo diurnus sit remedii usus firmaque patientia, sensim a menstruo dissolvitur, atque in fragmenta squamulas & portiunculas duras mollesve expellitur: hic annotandum calculi (flavi rubrive) albas esse semper exuvias: hujus phænomenis ratio ipsam comprobatur remedii actionem; agit quippe in sulphur crassius, nativum calculi vinculum, quod a lithontriptico divisum attenuatum & perpolitum sensim albescit. Est & altera calculi species e renibus advena, qui colore fuscus est, ille silicis æmulus, præcedentique multo solidior, pondere gaudet specifico multo graviore, unde menstrui saponacei tela potentius hebetat, ingressumque negat pertinacius; integram tamen eludere virtutem remedii nescit; ab ipso separantur crustæ, parte externa albicantes, interna vero obscuriores; hujus nucleus nunquam est inexpugnabilis, idcirco erosa superficie externa, quæ minus semper dura est, vis remedii frangitur, ubi venerit ad centrum, quod intactum in cystide remanet, rudimentum calculi, brevi jam futuri grandioris. Reperitur & in vesica alius calculus colore niger, asper, mamillaris,

laris, ad instar mori fructus, scoriarum ferri formam & colorem referens; hic non componi videtur ut cæteri calculi ex lamellis & orbibus concentricis, sed constari ex granulis prope conoideis, quorum cuspis centrum calculi spectat; grumi sanguinis exsiccati non solum corticis exterioris loca quædam occupant, verum etiam spatiosa quædam replent in interiore calculi sita: iste sanguis grumofus est quasi gluten & vinculum quo totum id calculi genus compingi videtur: omnium iste lapis durissimus est atque ponderosissimus, si enim per medium secetur marmoris & achatis ut lævitatem sic & duritiem habet: ejusmodi calculus sæpiissime a menstruo saponaceo ne vel leviter quidem stringitur: sunt & aliæ calculorum species, quæ colore & duritie speciebus jam descriptis quadantenus similes, ad ipsas commode referuntur. Sic instituto examine perpendicularisque natura variorum vesicæ calculorum, concludere licet in genere, lithontripticum Anglicum posse convenire tribus prioribus calculi speciebus modo descriptis: calculo scilicet albo, flavo & rubro; fusco autem non adeo præfens, nigro vero mancum & irritum esse præsidium, proindeque horum exitum scalpello, illorum lithontriptico esse tentandum.

Hæ sunt præcticæ notiones non ita magno, sed bene fido observationum numero acquisitæ circa usum & naturam hujusce medicaminis: de hoc plura dies & usus edocebunt. Hic quæres forsitan, qui calculi ita diversi intra vesicæ cavitatem delitescentes, dignosci a se possint invicem, quibusque ducti indiciis ad scalpellum aut lithontripticum confugere debeamus? Primo, signa pathognomonica & propria reni & vesicæ indicant, quinam calculi ortum duxere a renibus, quinam vero a vesica; qui a rene habuit originem solidior est, coagmentatus basi seu nucleo duriori, propter spatium angustius, compressionemque factam a strictiori contextu renum: secundo diversorum calculorum certam habere possumus notitiam ab arenulis sedimentoque cum urina excretis, qualis enim arena, talis calculus: tertio denique impulsam in vesicam specillum solerti peritaque manu, de calculi mole & duritie ferre potest judicium fere nunquam temendum.

Et si diversa calculorum durities majorem minoremve opponat lithontriptico resistantiam, fatendum tamen est, id remedii, quod prospere magis vel minus succedat, habere id, a vi dissolvente plus minusve efficaci, quam impertitur corporis nostri liquoribus: quod virtus hæc plus minusve transeat partibus fluidis, iisque intimius & efficacius communicetur, id pendet ab ipsa liquoribus insita dispositione, & varia pro variis subjectis fluidorum crasi, in quo autem consistat hæc dispositio assignare penes nos adamussim non est.

Addere res ipsa monet, sive per calculi naturam liceat uti lithontriptico ad dissolutionem, sive necessitate compulsi confugere debeamus ad operationem chirurgicam, in utroque casu remedium saponaceum summæ semper futurum esse utilitatis imo necessitatis; neque enim satis est si
quis

quis calculo liberetur; novam ipsius productionem præcavere summum est operæ pretium; atqui id redundabit commodi a novo medicamenti genere, unde patet illius operam accersendi necessitas etiam celebrata operatione: præterea sunt vesicæ quædam male affectæ, sectioni chirurgicæ ferendæ, prorsus impares, unde nova ratio, novaque exurgit necessitas, lithontriptici faciendi periculum, modo ægotans ea sit ætate constitutus, quæ hoc remedio sit ferendo idonea.

Experientia notum est, hoc medicamentum in puerili ætate & etiam in juvenili, vix prosperos habere successus, illudque effectus edere feliciores eo quo est ægotans ætate majori provectus: tam mirandi ratio phænomenis posita videtur esse in ipsamet natura remedii, & constitutione corporis juvenilem ætatem degentis: id quippe medicamenti acre genus est & stimulans, in juvena fibræ teneriores & membranæ exquisitiori sensu præditæ, vividius sollicitantur, faciliusque convelluntur: præterea idem menstruum non agit immediate per se, transfunditur in sanguinem; ibi cum sero admixtum & veluti incorporatum, ipsi suam virtutem indit alkalina & dissolventem: verum liquores serosos sua virtute alkalina imprægnare non potest, nisi illos inveniat aptos natosque, ut ita dicam, ad ipsam recipiendam: porro juvenum partes fluidæ minus sunt faciles ad istam combibendam virtutem quam senum, quia scilicet illorum liquores sunt multo aquosiores, minusque vergunt ad alkali, quam ad acorem aut acidum, quod pugnat contra facultatem remedii saponaceam & alkalina: contraria de causa multo salubrius est hoc lithontripticum hominibus ætate integra constitutis aut etiam consenescente provectis, qua sanguis spissior parte serosa minus luxuriat, alkalique est magis proximus, quæ quidem fluidorum crassis & dispositio cum eo medicamine mire congruit, quod totum est alkalinum & saponaceum.

Ægotantis aliquando temperamentum affert quoque nostro dissolventi impedimentum non mediocre, qui enim delicatiorem a natura sortiti sunt corporis compagem, quorum fluida hæreditario aut nativo quodam falso acri caractere obfignantur, qui scorbutò, cachexia, tussi aliove pectoris morbo detinentur; his potius & aliis ægritudinibus confecti quam calculi doloribus; ab ejusmodi ægotantibus exulet lithontripticum Anglicum, quorum vitam absumeret citius, quam calculum ne vel leviter quidem ceperit perstringere: laboratne aliquis abscessu quodam viscerum aut ulcere renum? Caveat a laudato dissolventi, ne dolores aut sopiti fuscitentur, aut vividiores provocentur.

Ponamus nunc ægrum eo calculi genere laborantem, quod dissolutionis sit capax, eo temperamento donatum, quod sit eidem par probe sustinendo; ea denique ætate, quæ menstruo favere, illiusque operam promovere possit: hoc posito, cautiones, præparationes, diætamque severioribus adstrictam legibus præterea poscit propositum medicamenti genus: æger sit in bibendo parcus, ne potionem saponaceam justo plus diluendo,

infirmet: vino admodum sobrie utatur, cibis abstineat crudis conditisque insalubriter, lactis usum abneget, fructuum que eorum maxime qui sunt acidi: corpus moderate exerceat, motibus animi parcat, corporis voluptatibus immoderatis valedicat animose: hæc ubi non servantur scrupulosius, nihil sanationis affert severum medicamenti genus: evenitque inde, ut, quod in pravam vivendi rationem esset refundendum, errorique diætæ tribuendum, ipsi remedio, licet immerenti, vitio detur: nec satis est, cautiones præscriptæ modo, rerumque ordo, tanti sunt momenti, tantaque religione observanda, ut si quis instituto vitæ genere, negotiis curisque impeditus, a sumendo exacte remedio avocetur; & vitæ genus mutare, & negotia refecare ad tempus debeat, si modo optatum sanitatis finem velit aliquando assequi.

De præparandi modo, hæc accipe. Si corpus ægrotans plethoricum est, nephritidique obnoxium, venæ sectionem præmittito, diluentia, lenientia, blanda cathartica adhibeto, balneoque corpus emolli: his rite institutis, menstruum facilius sanguini admiscetur, ipsique intimius confociatur; aut nulla aut pauca exurgunt ab illius usu symptomata, latentesque menstrui virtute dissolvente citius imbuuntur. Si inter utendum aliqua sæviunt symptomata, faucium phlogosis, astrictio alvi, fluxusve immodicus, hæmorrhoides, dolores nephritici, febris omnium symptomatum pessimum; his medeatur Medicus, ut artis est, augendo, minuendo, varieve attemperando dosim saponis aut pulveris, differendo etiam remedium integrum ad tempus: sed ipsum prorsus dimittere, absque evidenti necessitate, nefas, docuit enim non semel experientia, idem perfectæ sanitati restituisse non paucos, quibus primum nocere videbatur.

V.

Inter omnia fere quæ extitere remedia magni nominis, fuit id commune omnibus, ut initio præsertim nec ita bene audierint, nec prosperos æque successus, ac in posterum, habuerint: sint exemplo cortex Peruvianus & radix Brasiliensis, ubi primum inclaruere, ignorabatur, radicem Brasiliensem in dispositione viscerum inflammatoria neutiquam esse adhibendam, corticis vero peruviani & cum cathartics optime confociari posse vires, & continuandum esse illius usum etiam longo post fugam paroxysmorum tempore: dicendum idem de remedio hoc saponaceo; illius actio, vera licet, tenebris involuta sicut, donec apertis cadaveribus hominum quorundam [b] qui plurimi fuerant in usu remedii Anglici, quique vel calculi doloribus confecti, aut quovis alio morbo interfecti occubuere, tum primum emicuit lithonriptici virtus eximia:

[b] Recueil d'exper. & d'Observat. sur les effets du remede de Mad. Steph.

nia : inventi sunt calculi [i] exesi, erosi, quasi carie tentati, calcinatos dixisses : hi de sua substantia plurimum amisisse, moleque diminuti videbantur : ex horum superficie quæ albicans, emollitaque apparebat, desquamabantur cortices iis similes, qui e vesica, dum viverent affatim exierant, friabiles scilicet atque cretacei, quique quo centro propiores erant, eo nativum calculi colorem atque duritiem magis retinebant : ex his eruitur certissimum argumentum invictissimaque probatio actionis remedii, quod pro votis cessisset, melius, si inter ægrotantes plurimi, ingrato victi sapore remedii, illud diutius sorsere voluissent, quidam vero potuissent.

De eodem remedio observatum aliquid legitur & detectum curiosius, [k] & ad rem maxime comparatum. Crudeliter vexabatur vir quidam calculi doloribus a viginti plus annis; cum remedium Anglicum diutius devorasset, tantum ab eo accepit solatii, ut se perfecte sanatum arbitraretur : exinde a remedio fumendo omnino destitit : duobus elapsis annis, lethargo correptus, interiit : apertum est cadaver ; in vesica reperti sunt calculi duo mediocris magnitudinis, qui cavi erant, quique singuli in sua cavitate unum continebant lapidem : hi calculi si inter digitos agitabantur, edebant sonitum, solet ut edere semen exsiccatum in suo nucleo inclusum : iidem lapides ferra transversim secti sunt, ex singulorum medio prodiit calculus mollis, exesus, quasi putridus, & in pulverem digito jam comminuendus : isti nihil erant aliud quam reliquæ priorum calculorum, quos ægrotans, dum viveret, dissolvere tentaverat olim ope remedii Alkalini saponacei. quibusque etiam tum impressi cernebantur morsus menstrui saponacei : verum propterea quod ægrotans satis diu non persistisset in usu remedii tam salubris, caculis jam jam in pulverem abeundis, proh dolor ! novæ accreverant crustæ seu orbis lapidei qui lapsu temporum indurati exsiccati que magis ac magis laxius antiquas calculorum reliquias involvebant.

Hæc & alia ejusdem generis observationum momenta ab ipsis desumpta cadaveribus, nedum famæ lithonriptici aliquid detraxerint, stabiliverunt contra, ipsiusque virtutem promulgarunt. His edocti calculosi homines, imo facti certiores de istius medicamenti virtute dissolvente, certatim ad illud confugerunt, ut longo usu, medias inter potiones multo asperfas fastidio [l],

H h h 2 tædi-

[i] *Ibidem* observat. 28. 97. 100. &c.

[k] *Ibidem* lettres de M. *Chefelden* à M. *Morand*. Lettres de M. *Sharp*. à M. *Morand*.

[l] D. *Grossroy* conficit saponem vulgari ut magis efficacem, sic palato non ita ingratum, cujus hæc est descriptio. Recipe calcis vivæ partem unam, sodæ partes duas, solve in aquæ s. q. filtratur liquor in vase vitreo, vaporet ad pelliculam, adde olei olivarum partes duas, pistilla in mortario marmoreo donec saponis consistentiam acquisieris. Oleo olivarum substitui potest oleum amigdalarum. Oleum Been.

tædiique plenas, huic quærent ægritudini medelam, cui nulla salutis spes affulget aliunde, nisi ab operatione Chirurgica, quæ quantumvis sit utilis & medicorum lucubrationibus, chirurgorumque inprimis Parisiensium peritia atque solertia ad summum prope perfectionis apicem perducta, ipsa tamen est dolorum acerbitate, ancipiti eventu, recidivæque metu nimium formidanda. Si tamen aliquis eventa quædam parum feliciter adversus lithontripticum nostrum, in malam partem detorque-re vellet; cur non vicissim peteretur ab eo, ubinam gentium reperiat remedium ita specificum, ut effectu suo nunquam careat?

Sed quid e cadaveribus mutuari laudum argumenta? homines e calculi morbo recreati ampliolem laudabilioemque suppetunt observationum messem: inter plurimas quæ extant præsto sunt duæ notissimæ, quas referre animus est. Duo viri plusquam septuagenarii calculo vesicæ plurimis ab hinc annis male habebant. Calculum non solum signa diagnostica & pathognomonica arguebant, sed etiam catheter in vesicam impulsus de eo fidem certiolem faciebat: Ex iis alter robustioris vir temperamenti, calculo vesicæ laborabat rubro a rene delapso, vesica etenim donabatur optima, & calculos rubellos pluries jam a rene dejecerat; alter vir jam effœtus pessimique habitus, vesicam habebat imbecillum, rugosam, lacunosam sectionisque chirurgicæ ferendæ imparem, ut ipsi afferrebant medici [m] peritissimique in arte chirurgi [n]; iste calculo in vesicam generato laborare videbatur, id indicabat pravus vesicæ status, testabatur idem symptomatum nephritidis absentia: uterque remedium alkalino-saponaceum anglicum devoravit integrum, id est cum pulveribus decocto & plantarum: prior intra trium mensium spatium cum dimidio pristinæ sanitati fuit restitutus, alter sex mensium decursu calculo perfecte liberatus est cum multo sanitatis fœnore: uterque cum urinis magnam fragmentorum, pulverum, ramentorum copiam deiecit. Neque est quod sciliciteris curiosius, an post curationem calculus cathetere de novo fuerit exploratus, ægrotantes plerique jam dolore liberi novos dolores a cathetere infictos, ad id unice (sic arbitrantur) utiles, ut remedio famam & honorem concilient, pertinaciter recusant; ast diuturnitas temporis & fuga symptomatum ipso specillo forsitan certiores, de sanatione nullum dubitationi locum relinquunt.

Accidit aliquando, ut calculi specillo tacti molem majorem referre videantur, & tamen ægri calculo plane liberentur, licet parvam duntaxat tum sedimenti tum calculi copiam evacuaverint: rationem quæris? Calculus præsertim humanus multam materiæ aëreæ [o] quantitatem in se continet, unde evenit, ut in ipso dissolutionis opere ista materies aërea avolet, atque dissipetur sine manifesto ægrotantis sensu: adde quod
materia

[m] Mrs. Vernage.

[n] Morand.

[o] Hales de calculo animati.

materia ipsa calculi soluta attenuata & comminuta minus spatium occupet, proindeque molem minorem quam ante dissolutionem exhibeat.

A prisca hominum ætate in detegenda medicamentorum simplicium virtute, in scrutanda specificorum vi, majoreque pollentia, huc usque infudatum est: eorum agendi modus, conficiendorum ratio & norma, applicandorum tempus & occasio indefesso labore indagata sunt: hodierni remedii, ut quid ratio par non haberetur? utquid non animum intendere, sive ad ipsius explorandas meditando vires & energiam; sive ad ipsius, observando, ampliandas perficiendasque proprietates? quo & incommodi minus & plurimum utilitatis habeat. Ad id ut allaboremus, eo animosius impelli debemus, quod observationum sanationumque prima seges, tum apud externos tum apud nostrates excerpta, remedii saponacei vim solutivam præmonstrare & spondere merito jam visa est.

Ergo calculo renum & vesicæ, pro natura calculi, ætate & temperamento agrotantis, Remedium Alkalino-saponaceum Anglicum.

Hh h 3

Hh h 3

CXIV.

JOAN. FRIDERICI SCHREIBER
EPISTOLA AD ILLUSTRISS.
ALB. VON HALLER,
DE MEDICAMENTO
A JOANNA STEPHENS,
CONTRA CALCULUM DIVULGATO
INEFFICACI ET NOXIO.

Götting. 1744.

